

MARKKU ROINILA

Filosofien avoimet tallennusalustat

Monissa tämän *open access* -kokonaisuuden teksteissä kerrotaan yliopistojen omista julkaisuarkistoista, joihin tutkijoiden toivotaan rinnakkaistallentavan julkaisunsa. Kansainvälisistä tallennusalustoista erityisesti filosofit ovat käyttäneet kahta: Academia.edu ja PhilPapersia.

Avoimen saatavuuden tallennusalustat voidaan niputtaa OA-nimikkeen alle, sillä niissä tarjottava materiaali on avoimesti saatavilla (joskaan materiaali ei välttämättä ole täysin vastaava kuin painettu rinnakkaisjulkaisu).

Toinen vaihtoehto on tarkastella niitä web 2.0 -sovelluksina. Siinä missä web 1.0 -sovellukset, kuten tavalliset verkkosivut, ovat yksisuuntaisia, uusi interaktiivinen web 2.0 on oletuksena yksinkertainen käyttää, mutta monipuolinen, ja tuottaa addiktiivisen käyttäjäkokemuksen, joka vetää mukaansa interaktiivisuuteen. Tunnetuimpia web 2.0 -sovelluksia ovat Facebook ja Twitter, sosiaalisen median lippulaivat.

On kuitenkin toinen asia, miten hyvin sosiaalinen media soveltuu filosofien käyttöön. Toki esimerkiksi Facebookissa on filosofia-aiheisia sivuja ja keskusteluryhmiä, mutta vakava filosofinen keskustelu on niissä pikemminkin poikkeus kuin sääntö. Tämä toki riippuu kunkin kontakteista, eikä yleispätevää kokemusta sosiaalisesta mediasta edes voi olla.

Sosiaalinen media, kuten Facebook ja Twitter, on toki mainioita välineitä filosofien verkostoitumiseen ja tiedon levittämiseen esimerkiksi kongresseista, kirjoittajakutsuista ja niin edelleen. Nykyinen akateeminen maailma on armoton ja nopea oravanpyörä, ja verkostoitumisella on entistä suurempi merkitys. Lisäksi sosiaalisella medialla on myös viihdearvoa: 140 merkkiä oikeaan aikaan oikeassa paikassa voi pelastaa päivän ja jopa tuottaa oivalluksen.

Academia.edu

Oxfordissa filosofiaa opiskelleen Richard Pricen vuonna 2008 perustama Academia.edu on markkinoinut itseään ”tutkijoiden Facebookina”, eikä se rajoitu pelkästään filosofiaan¹. Siitä on kuitenkin tullut artikkeleiden levityskanavana niin suosittu, että suurin

osa filosofeista on ainakin kuullut siitä. Toisin kuin Facebook, Academia.edu ei vaadi päivittäistä seuraamista, vaikka siinä on monia samankaltaisia web 2.0 -ominaisuuksia kuin Facebookissa. Käyttäjiä muun muassa kehoitetaan lisäämään koko laitoksensa, jotta sivusto olisi mahdollisimman kattava, ja artikkeleiden rinnakkaistallentamiseen maanitellaan lähes aggressiivisesti. Hyvin tässä on onnistuttukin – tällä hetkellä jäsenenä on 31 165 256 tutkijaa tai opiskelijaa (tallennusalusta on avoin kaikille kiinnostuneille), jotka ovat ladanneet palveluun 8 678 045 julkaisua. Academia.edu:ssa käydään yli 36 miljoonaa erillistä kertaa kuu-kaudessa.² Siihen ladatut artikkelit näkyvät tutkitusti hyvin Google-hauissa.

Kieltämättä Academia.edu on selkeä ja houkutteleva tapa mainostaa itseään, verkostoitua ja levittää julkaisujaan – omaan tutkijaprofiiliin voi lisätä tutkimusintressit, artikkelit, CV:n, tulevat esitelmät ja yhteystiedot. Lisäksi tekeillä olevan artikkelin voi laittaa kommentoitavaksi erillisissä sessioissa ja kutsua niihin muita kollegoita kommentoimaan, tai vain avata jonkun paperin kommentointia varten. Tutkimusintressien kautta voi etsiä tietoa jostakin aiheesta ja verkostoitua (yksipuolisesti ”seurata”, ellei seuraamisen kohde seuraa seuraajaa) muiden saman alan tutkijoiden kanssa. Asioiden löytymistä ja verkostoitumista helpottaa myös hakukone.

Academia.eduun voi ladata periaatteessa mitä tahansa, sillä erillisiä kriteerejä ei ole. Tosin ainakaan minulle ei ole tullut vielä vastaan suoranaista disinformaatiota. Academia.edu on ottanut viime syksystä lähtien käyttöön erillisen toimittajajärjestelmän, jossa nimetyillä toimittajilla on valtuudet suositella tiettyä artikkelia ja halutessaan myös kommentoida sitä. Suositellut artikkelit näkyvät sivun päävirrassa erillisellä merkinnällä, ja toimittajille lähetetään tilastotietoa suositeltujen artikkeleiden leviämisestä, joka on säännöllisesti moninkertainen ei-suositeltuihin verrattuna.³

Academia.edun vahvuus on mahdollisuus vaikuttavuuden seurantaan. Artikkeleiden levinneisyydestä voi

”Academia.edu ei ole missään vaiheessa kieltänyt olevansa voittoa tavoitteleva yritys.”

katsoa tilastoja ja seurata, millä hakusanoilla niihin on päädytty. Samoin on nähtävissä, mistä maasta artikkeleita on katsottu.

Alkuvaiheessa Academia.edu muuttui jatkuvasti, mikä koetteli hermoja, mutta viime aikoina se on löytänyt muotonsa suhteellisen hyvin ja ulkoasu on pysynyt suunnilleen samanlaisena. Aina silloin tällöin muutoksia kuitenkin tapahtuu ilman ennakkovaroitusta. Esimerkiksi lokakuussa 2015 poistui kokonaan viestipalvelu sekä mahdollisuus ”tilapäivityksiin” eli henkilökohtaisiin muille näkyviin viesteihin.⁴

Viime aikoina Academia.edu on kritisoitu monista eri syistä, ei vain näistä äkkinäisistä muutoksista. Yksi syy on palvelun hieman kyseenalainen avoimuus. Mikäli etsityn artikkelin löytää esimerkiksi googlettamalla ja sen haluaisi ladata Academia.edusta, se ei käy ilman rekisteröitymistä. Toisin sanoen Academia.edu voi olla pikemminkin tutkimusta estävä kuin helpottava tekijä niille, jotka eivät halua palvelua käyttäjästä tai toisesta. Toinen uhkakuva liittyy ”petojulkaisijoihin”, yrityksiin jotka hakevat sopivaa riistaa kaupatakseen tutkijoille julkaisupalveluita pseudolehdistään – heille Academia.edu on varsinainen kultakaivos, sillä se vilisee nuorten, urallaan ensimmäisiä askelia ottavien tieteilijöiden nimiä ja yhteystietoja.⁵

Academia.edu, kuten myös Facebook, on yksityinen yritys, joka kertomansa mukaan on onnistunut keräämään 17.7 miljoonaa dollaria eri sijoittajilta⁶. Ottaen huomioon, että tällä hetkellä palvelu on täysin ilmainen, on syytä miettiä, miksi sijoittajat ovat olleet liikkeellä⁷. Academia.edun henkilökunta on lisääntynyt jatkuvasti, mutta harvat mainokset koskevat lähinnä tarjolla olevia akateemisia työpaikkoja.

On vaikuttu, että kun riittävän suuri asiakaskunta on muodostettu ja sen intressit saatu selville, palvelu aloittaa aggressiivisen täsmämarkkinoinnin. Asiakkaita on helppo löytää – esimerkiksi akateemiset kustantajat, kirjakaupat, tietotekniikkavalmistajat ynnä muut olisivat varmasti kiinnostuneita tämänkokoisesta suhteellisen va-

kavaraisesta tutkijamassasta. Kotisivullaan Academia.edu kuitenkin ilmoittaa tehtäväkseen ”kiihdyttää tutkimusta maailmassa”⁸. Kunnianhimmottomuudesta Pricea ei ainakaan voi syyttää, sillä hän on sitä mieltä, että tulevaisuudessa kaikki tutkimus on avoimesti saatavilla⁹.

Raakadataa palvelussa on siis melkoinen määrä. Onko tarkoitus käyttää sitä johonkin? Sijoittajat tuskin ovat mukana vain tutkimusta edistääkseen. On luultavampaa, että sivuston ylläpitäjät ovat sen verran ovelia, etteivät halua täyttää sivustoa mainoksilla, sillä ne voisivat karkottaa käyttäjiä. Sen sijaan raakadatan voi myydä vaivihkaa erilaisille tahoille, jotka ovat kiinnostuneita tämänkaltaisesta asiakasrekisteristä.

Academia.edu ei ole missään vaiheessa kieltänyt olevansa voittoa tavoitteleva yritys. Tähän faktaan on kunkin mietittävä asenteensa. Itse olen suunnilleen samaa mieltä kuin ilmeisesti valtaosa käyttäjistä: tiedostan palvelun lähtökohtaisen ongelmallisuuden, mutta pidän sitä niin käteväenä ja hyödyllisenä, että käytän sitä kaikesta huolimatta. Erityisesti aloittelevien tutkijoiden on vaikea tulla toimeen ilman sitä – tieto julkaisuista ei kulje missään niin tehokkaasti kuin Academia.edussa (lukuun ottamatta kohta käsiteltävää PhilPapersia). Artikkelit voi toki ladata omalle kotisivulle, mutta kuka sen löytää, jos tutkija ei ole vielä tunnettu?¹¹

Academia.edu on ollut tukkanuottasilla eräiden kustantajien kanssa. Muun muassa Elsevier on lähettänyt tutkijoille viestejä, joissa on pyydetty rinnakaistallennuksen poistamista Academia.edusta, sillä niiden on katsottu olevan kustannussopimusten vastaisia. Kolmen kuukauden jälkeen Elsevier kuitenkin jostakin syystä lopetti kampanjan, ja tämä erä tuntuu kääntyneen Academia.edun voitoksi¹².

PhilPapers

Nimenomaan filosofeille rakennettu PhilPapers toimii julkilausutusti erilaiselta pohjalta, sillä sen taustalla on

erilaisia instituutioita sijoittajien sijaan¹³. Siitä vastaavat eri filosofian alojen asiantuntijat. PhilPapers hyväksyy vain ammattimaisesti tuotetut, julkaistut artikkelit eikä esimerkiksi kongressiesitelmiä (kaikki kielet käyvät). Tällä hetkellä sillä on yli 120 000 jäsentä ja se väittää perustellusti olevansa laajin filosofian avoin arkisto¹⁴. PhilPapersin päätoimittajina toimivat David Bourget ja David Chalmers, joista jälkimmäinen on maailman siteeratuimpia filosofeja.¹⁵

PhPhilPapers on siis ensisijaisesti julkaisuarkisto, toisin kuin ainakin aluksi sosiaaliseksi mediaksi pyrkinyt Academia.edu. Tosin on sanottava, että vuosien mittaan nämä kaksi ovat lähentyneet toisiaan – Academia.edusta ovat kadonneet tilapäivitykset, viestipalvelu ja kysymysosiokin. Toisaalta PhilPapersiin on esitelty uusia sosiaalisia ominaisuuksia, kuten mahdollisuus seurata muita skolaareja ja FB-ystäviä, sekä jonkinlainen omien artikkeleiden vaikuttavuusmittari.

Alusta asti PhilPapersiin on kuulunut mahdollisuus luoda oma profili, jossa voi seurata omien artikkeleidensa latausmääriä ja niistä rakentuvia graafisia tilastoja sekä rakentaa oma bibliografia, lukea omia keskustelufoorumeitaan ja seurata oman alansa uusia artikkeleita. Tähän liittyy PhilPapersin yksi parhaista ominaisuuksista: kun kirjaa ylös omat kiinnostuksen kohteensa, voi saada sähköpostilla säännöllisesti uutiskirjeen uusista niihin liittyvistä artikkeleista.

Nimenomaan filosofeille on rakennettu erilaisia erilisiä osioita, kuten alan työpaikkoihin keskittyvä PhilJobs ja tapahtumia tarjoava PhilEvents. PhilPapersissa on myös keskusteluosio, jossa voi kirjautua oman kiinnostuksen kohteita käsitteleviin keskusteluihin. Mahdollisesti Chalmersista johtuen vilkkain keskustelu tuntuu tapahtuvan mielenfilosofian alueella ja esimerkiksi filosofian historian puolella ei tapahdu juuri mitään. Myös yksittäisistä artikkeleista voi keskustella.

PhilPapers on hyvin hoidettu arkisto. Kullakin erikoisalueella on omat editorinsa, jotka kyllä selvästi pitävät huolta alueestaan – esimerkiksi löysästä luokittelusta huomautetaan kerkeästi. Lisäksi on huomattava, että PhilPapersiin voi lisätä vain ”oikeita” artikkeleita, ja ammattilaiset tarkastavat jokaisen lisäyksen – siten sen materiaali on luotettavampaa kuin Academia.edun, jonne periaatteessa kuka tahansa voi lisätä mitä tahansa. Koska PhilPapersiin ilmestyvät automaattisesti myös tunnetuimpien filosofisten joulalisten sisällöt, sen voidaan katsoa olevan täydellisin filosofian julkaisuarkisto maailmassa.

Tallennusalusta vs. sosiaalinen media

Kun viimeksi kirjoitin tästä aiheesta viisi vuotta sitten¹⁶, näytti siltä, että sekä Academia.edu että PhilPapers olivat tähtäämässä yhä enemmän web 2.0 -palveluiksi, sosiaalisiksi alustoiksi, joissa filosofit voivat verkostoitua. Kirjoitin silloin, että vaikka Academia.edu tarjoaa paremman alustan verkostoitumiselle, PhilPapers on sitenkin parempi paikka filosofeille. Paljon ei ole muut-

tunut, sillä PhilPapers on uudistuksista huolimatta pysynyt suunnilleen samana.

Academia.edu on puolestaan luopunut monista web 2.0 -ominaisuuksistaan. Viestipalvelu hävisi kokonaan, samoin mahdollisuus aloittaa keskustelu esittämällä kysymyksiä, kuten edellä mainitsin. Samalla nämä materiaalit katosivat kuin tuhka tuuleen, joten potentiaalisesti kiinnostavat keskustelut ovat nyt mennyttä. Toisaalta Academia.edussa on menossa kiinnostava kokeilu, jossa artikkelikäsitelmien kirjoituksen voi laittaa kommentoitavaksi kollegoille. En ole varma, miten pitkäikäiseksi tämä ominaisuus muodostuu, sillä vaikka ajatus on periaatteessa hyvä, enkä epäile, ettei ominaisuudesta olisi ollut kirjoittajille hyötyä, jatkuvat pyynnöt sessioihin saavat aikaan nopeasti turhautumaan ajan vähyyteen. Kun joka viikko tulee yksi tai useampi osallistumispyyntö sessioon, käy väistämättä niin, että koko ajatus alkaa tuntua hieman luotaantyöntävältä. Mutta ehkä ongelma on vain minussa. Koska PhilPapers ottaa periaatteessa vastaan vain jo hyväksytyjä artikkeleita, tämänkaltaisen kommentointi ei oikein kuulu sen alaan – julkaistuista artikkeleista voi keskustella jo nyt.

Itse olen käyttänyt sekä Academia.edua että PhilPapersia aktiivisesti jo kauan enkä vielääkään osaa valita niiden välillä, vaikka on sanottava, ettei kummassakaan tule varsinaisesti vietettyä paljon aikaa. Kummallakin on vahvuutensa ja heikkoutensa, ja ehkäpä sitten molempi on parempi, kun tietää mitä tekee ja mitä etsii. Pajatsoina kumpikin toimii erinomaisesti, mutta filosofinalun opastaisin kuitenkin aluksi PhilPapersin pariin.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Academia.edusta ks. en.wikipedia.org/wiki/Academia.edu; timeshighereducation.com/news/sharing-is-a-way-of-life-for-millions-on-academiaedu/2013839.article?nopaging=1; Pricen haastattelu: blogs.scientificamerican.com/information-culture/interview-with-richard-price-academia-edu-ceo/
- 2 Ks. academia.edu/about (23.1.2016)
- 3 Kriittinen näkökulma järjestelmään: www.martineve.com/2015/10/26/academiaedu-peer-review-experiments/
- 4 Ks. dailynous.com/2015/10/01/problems-with-academia-edu/
- 5 Ks. scholaryoa.com/2015/11/24/predatory-publishers-love-academia-edu/
- 6 Ks. academia.edu/about (23.1.2016); ks. myös plannedobsolescence.net/academia-not-edu/
- 7 theatlantic.com/education/archive/2015/12/the-convoluted-profits-of-academic-publishing/421047/
- 8 Ks. academia.edu/about (23.1.2016)
- 9 Ks. theatlantic.com/education/archive/2015/12/the-convoluted-profits-of-academic-publishing/421047/
- 10 Academia.edun mahdollisista rahoitusmalleista, ks. esim. mittalater.hypotheses.org/7123
- 11 PhilPaperin ohella on joitakin ei-kauppallisia tallennuslustoja, kuten arXiv, mutta useimmat niistä ovat keskittyneet luonnontieteisiin.
- 12 Ks. timeshighereducation.com/news/sharing-is-a-way-of-life-for-millions-on-academiaedu/2013839.article?nopaging=1
- 13 Sponsorit, ks. philpapers.org/help/about.html
- 14 Ks. philpapers.org (23.1.2016)
- 15 Muut toimittajat: philpapers.org/help/about.html
- 16 Ks. newappsblog.com/2011/08/the-social-media-for-a-philosopher.html